

„Seznamte se, prosím ...“

Křísek *Igutettix oculatus* – riziko nejen pro šeříky

V Evropě byl poprvé křísek *Igutettix oculatus* zjištěn na konci osmdesátých let 20. století, a to na území Moskvy v dnešní Ruské federaci. Dosud byl výskyt kříska zaznamenán v dalších pěti evropských zemích – v Bělorusku (2009), Estonsku (2009), Finsku (2002), Litvě (2013) a Lotyšsku (2012). Tento škůdce představuje ohrožení nejen pro pěstované šeříky, ale i pro další rostlinné druhy, zejména pro jasan ztepilý a ptačí zob obecný.

Škůdce *Igutettix oculatus* taxonomicky náleží do řádu polokřídli (Hemiptera), čeledi křískovití (Cicadellidae), podčeledi Typhlocybinae. V odborné literatuře je možné se setkat též s několika synonymy vědeckého jména škůdce (*Dicraneura oculata*, *Dikraneura maculosa*, *Igutettix pulverosus*, *Vilbasteana oculata*). Donedávna byl tento druh kříska znám pouze ve svém původním prostředí (Japonsko a ruský

začátkem podzimu samičky kladou vajíčka do dormantních listových pupenů. První generace nymf se objevuje začátkem června, dospělci koncem června až začátkem července. První generace samiček klade vajíčka do středové žilky listu, přičemž druhá generace nymf se líhne začátkem srpna. Druhá generace dospělců se objevuje ve druhé polovině srpna (pozorováno v Lotyšsku) nebo začátkem září (ve Finsku). Dospělce druhé generace je možné pozorovat na listech až do začátku října. Jak dospělci, tak i nymfy se živí na spodní straně listů, přičemž dospělce je možné nalézt i na vrchní straně listů.

Dopad působení kříska na hostitelské rostliny je velmi rozdílný. Významné poškození bylo pozorováno u šeříků s hustým olíštěním nebo rostoucích v živých plotech, na uzavřenějších plochách a ve skupinách rostlin. Pozorování v Lotyšsku ukázala, že na volné ploše je šeřík obecný (*Syringa vulgaris*) odolnější k napadení křískem v porovnání s ostatními zástupci rodu *Syringa*, ale na chráněných a stinných stanovištích může být silně napaden, přičemž ztráta přírodní zelené barvy listů může dosáhnout i více než 90 %.

V případě slabého napadení šeříků dochází k zasychání špiček listů, kdežto v případě silného napadení usychají listy celé. V Litvě a Lotyšsku se většina napadených rostlin ptačí-

ho zobu nacházela v živých plotech a malých skupinách rostlin, přičemž intenzita poškození rostlin byla srovnatelná s poškozením pozorovaným na *Syringa vulgaris*. Co se týče jasanu, zde byl křísek pozorován na různé velkých stromech, avšak nejhojněji na mladých stromech jak v parcích, tak i v lesích blízkých přírodě, zvláště na chráněných a stinných stanovištích.

Možnosti šíření a ochrana

Nejpravděpodobnější cestu průniku kříska do nových oblastí představuje obchod s napadeným pěstitelským materiálem hostitelských rostlin. Předpokládá se, že škůdce se bude dále šířit z východní Evropy do centrálních částí kontinentu. Entomologové by proto měli v budoucnu očekávat další možné výskyty kříska *I. oculatus* ve Švédsku, Polsku, Ukrajině a jinde v Evropě. Nicméně, nelze nyní predikovat, do jaké míry může být další šíření škůdce v Evropě směrem na západ a na jih omezeno mrazy a deštivými zimami na rozdíl od kontinentálních zim ve východní Asii. Je pravděpodobné, že i další zástupci čeledi olivovníkovité, včetně olivovníku evropského (*Olea europaea*) a rodů *Forsythia* (zlatice), *Jasminum* (jasmin) a *Phillyrea* (jamovec), mohou být potenciálními hostiteli tohoto kříska. Jelikož škůdce tvoří na jasanu ztepilém početné

Napadení šeříku křískem *Igutettix oculatus*

populace, které působí významné poškození stromů, lze jej považovat za nový invazivní druh hmyzu v Evropě, který by měl být podrobněji studován.

Mimo to je v současnosti známo několik kmenů bakterie 'Candidatus Phytoplasma fraxini', které jsou původcem žloutenky u 12 druhů jasanu (včetně evropského druhu *Fraxinus excelsior*) a metlovitosti (abnormálního zmnožování výhonů) u 19 druhů šeříku v Severní Americe. Dosud nejsou k dispozici žádné informace o možnosti přenosu této bakterie prostřednictvím kříska *Igutettix oculatus*, ani o jejím výskytu na území Evropy. Přesto by měla být tomuto škůdci věnována zvláštní pozornost, zejména s ohledem na jeho možnou roli přenašeče rostlinných patogenů v Evropě.

Text Dr. Ing. Zdeněk Chromý,
ÚKZÚZ Brno
Zdroj fotografií: EPPO

Křísek *Igutettix oculatus*

Dálný východ), kde napadá šeřík sítnatý (*Syringa reticulata*). V Evropě byl zjištěn i na dalších druzích šeříků, konkrétně na *Syringa x henryi*, *S. josikaea*, *S. komarowii* subsp. *reflexa*, *S. x persica* a *S. vulgaris*. Dále byl v Evropě křísek nově pozorován na jasanu ztepilém (*Fraxinus excelsior*) a ptačím zobu obecném (*Ligustrum vulgare*). Všechny uvedené hostitelské rostliny náleží do stejné čeledi rostlin, a to olivovníkovité (Oleaceae).

Biologie a příznaky výskytu škůdce

Křísek *Igutettix oculatus* přezimuje ve stadiu vajíčka. V pozdním létě až